

Sosiaali- ja
terveysministeriö

Onko sairain potilas verhon takana? - **STM:n näkökulma: Suun terveydenhuolto**

Yleislääkäripäivät 23.11.2023

Marina Congress Center, Helsinki

Merja Auero
Lääkintöneuvos, EHL, eMBA

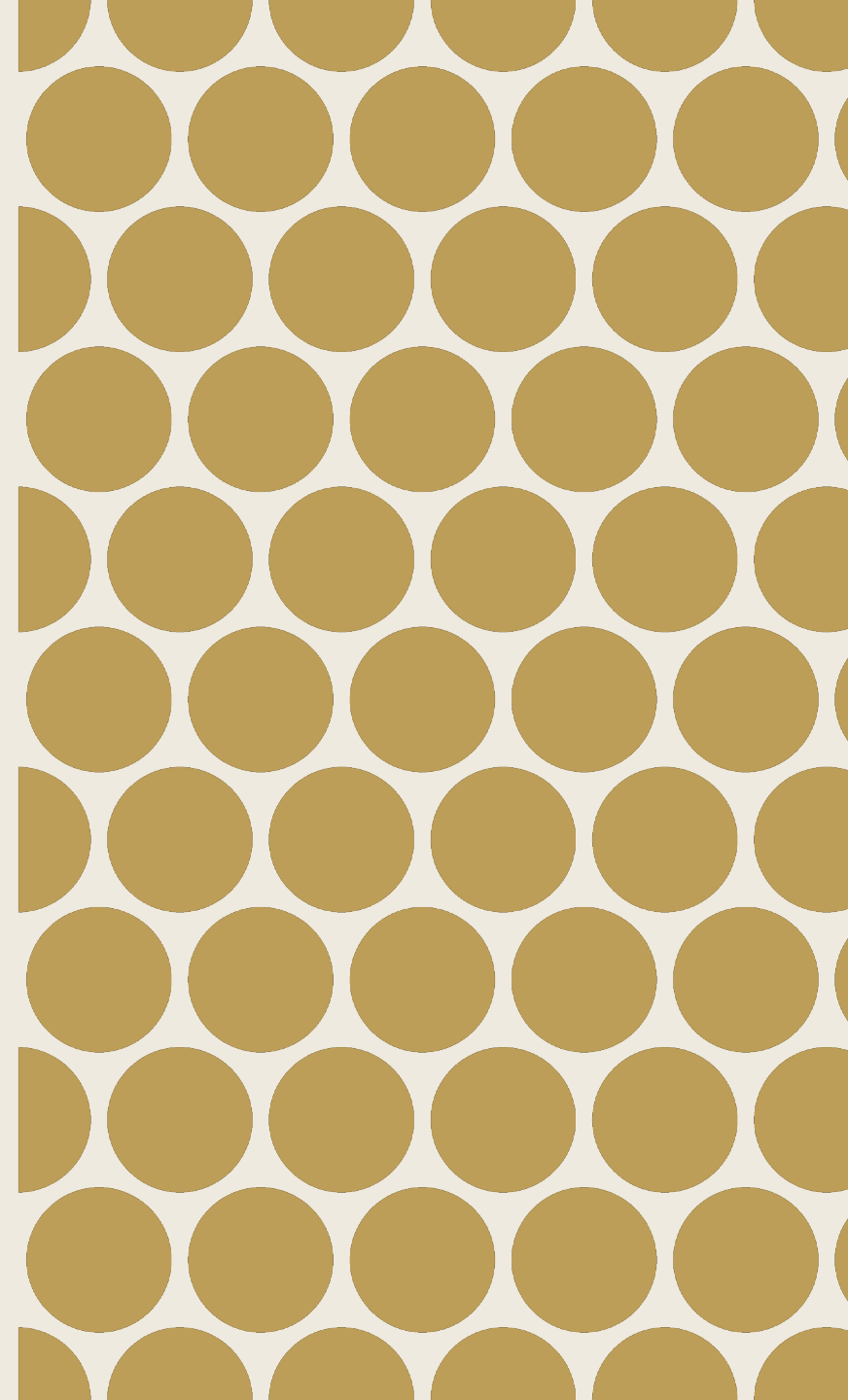
Sidonnaisuudet

- Erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen sekä yleislääketieteen erityiskoulutuksen koordinaatiojaosto, varapuheenjohtaja
- Council of European Chief Dental Officers, jäsen
- Nordic Institute of Dental Materials (NIOM), hallituksen jäsen
- Terveystieteiden tutkimuskeskus ry, toiminnantarkastaja
- THL:n suun terveydenhuollon ryhmiä, ohjausryhmän/asiantuntijaryhmän jäsen

Esityksen sisältö

1. Onko sairain potilas verhon takana?
2. Hoitotakuu suun terveydenhuollossa

1. ONKO SAIRAIN POTILAS VERHON TAKANA?

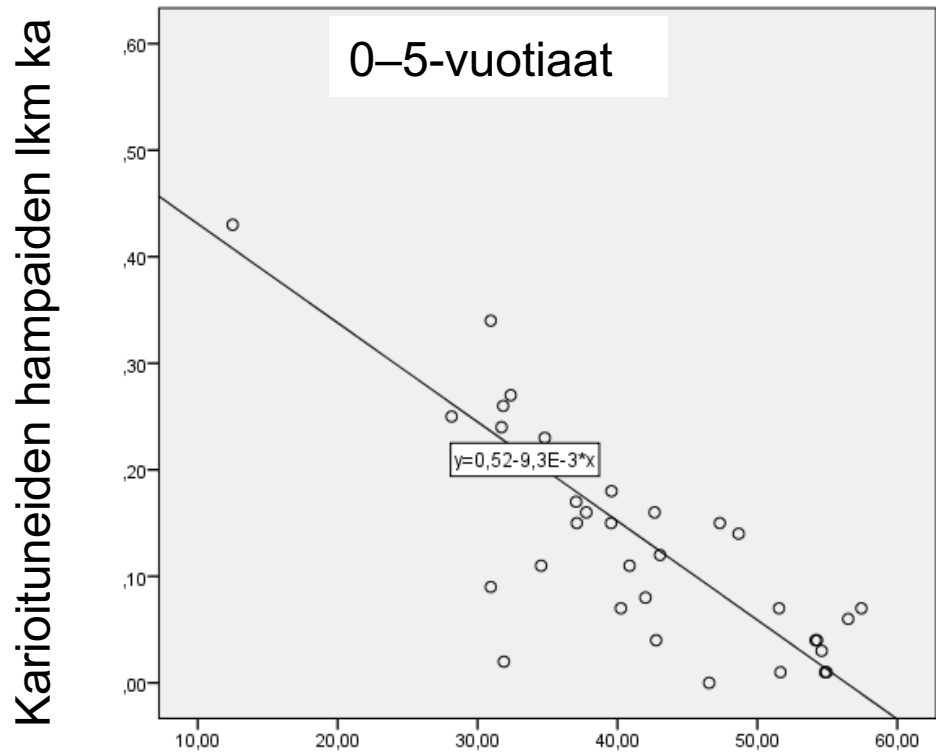

Sosiaali- ja
terveysministeriö

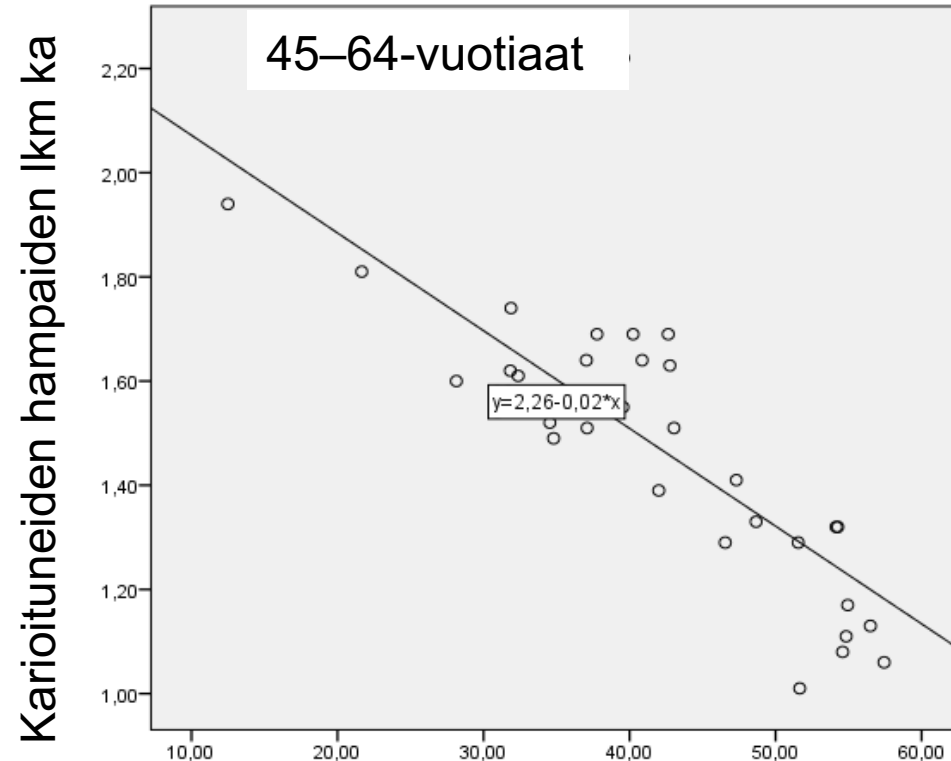
Suun sairauksia on kaikissa ikäluokissa enemmän alueilla, joilla väestön koulutustaso on matala verrattuna korkean koulutustason alueisiin

Korkeasti koulutettujen henkilöiden osuus väestöstä ja hampaiden karioituminen Helsingissä peruspiireittäin 2015:

Korkeasti koulutettujen osuus väestöstä

Korkeasti koulutettujen osuus väestöstä

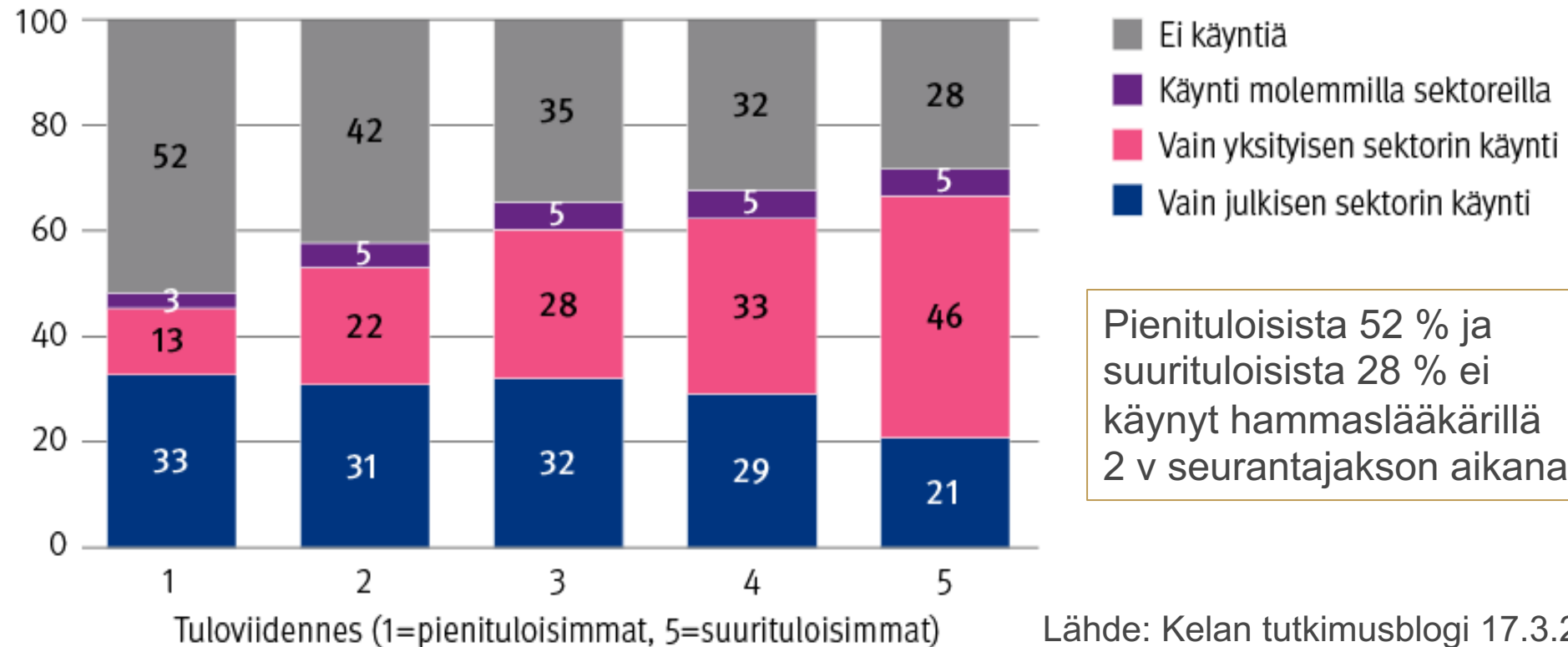
Lähde: Johtava ylihlmi Seppo Turunen

Pienituloiset henkilöt käyvät hammaslääkärillä suurituloisia harvemmin

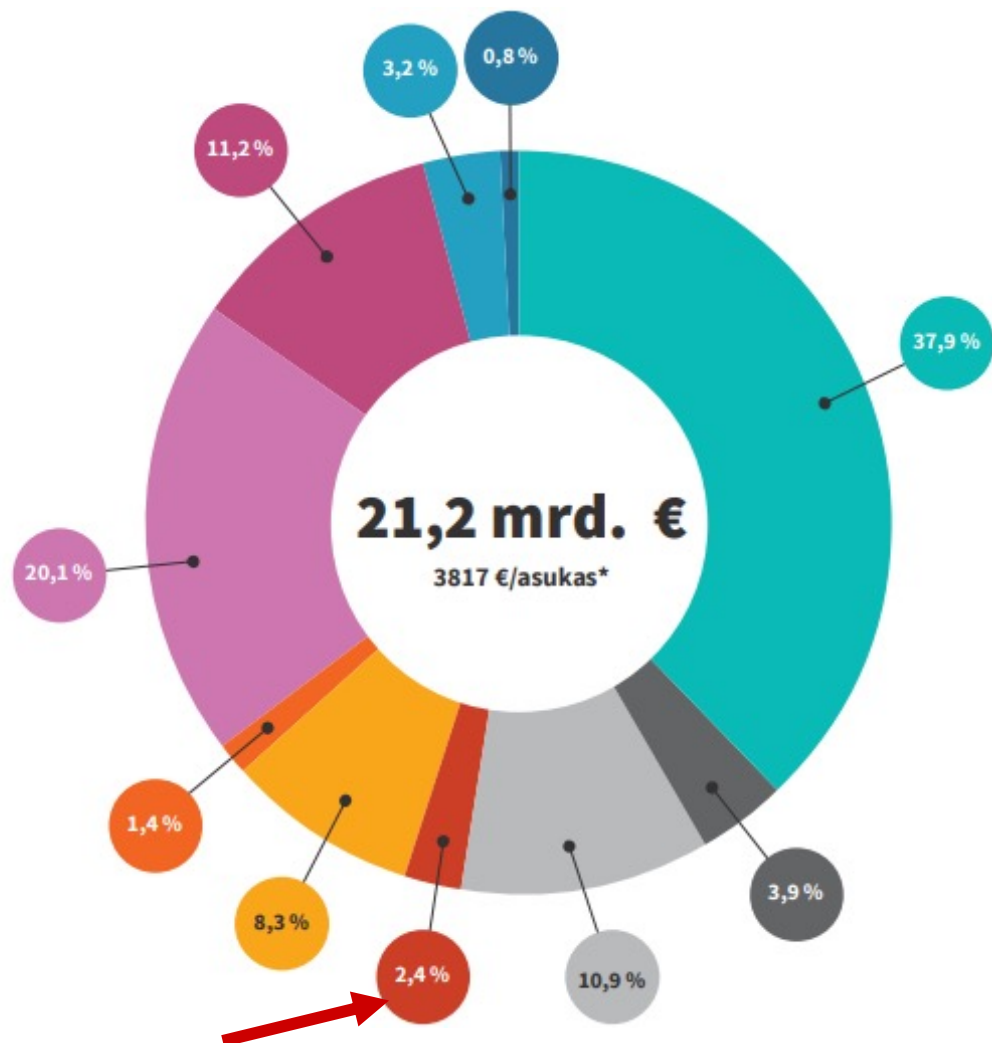

Julkisella ja/tai yksityisellä hammaslääkärillä vuosina 2017–2018 käyneiden osuudet (%)
25 vuotta täyttäneestä oululaisesta väestöstä tulokvintiilin mukaan

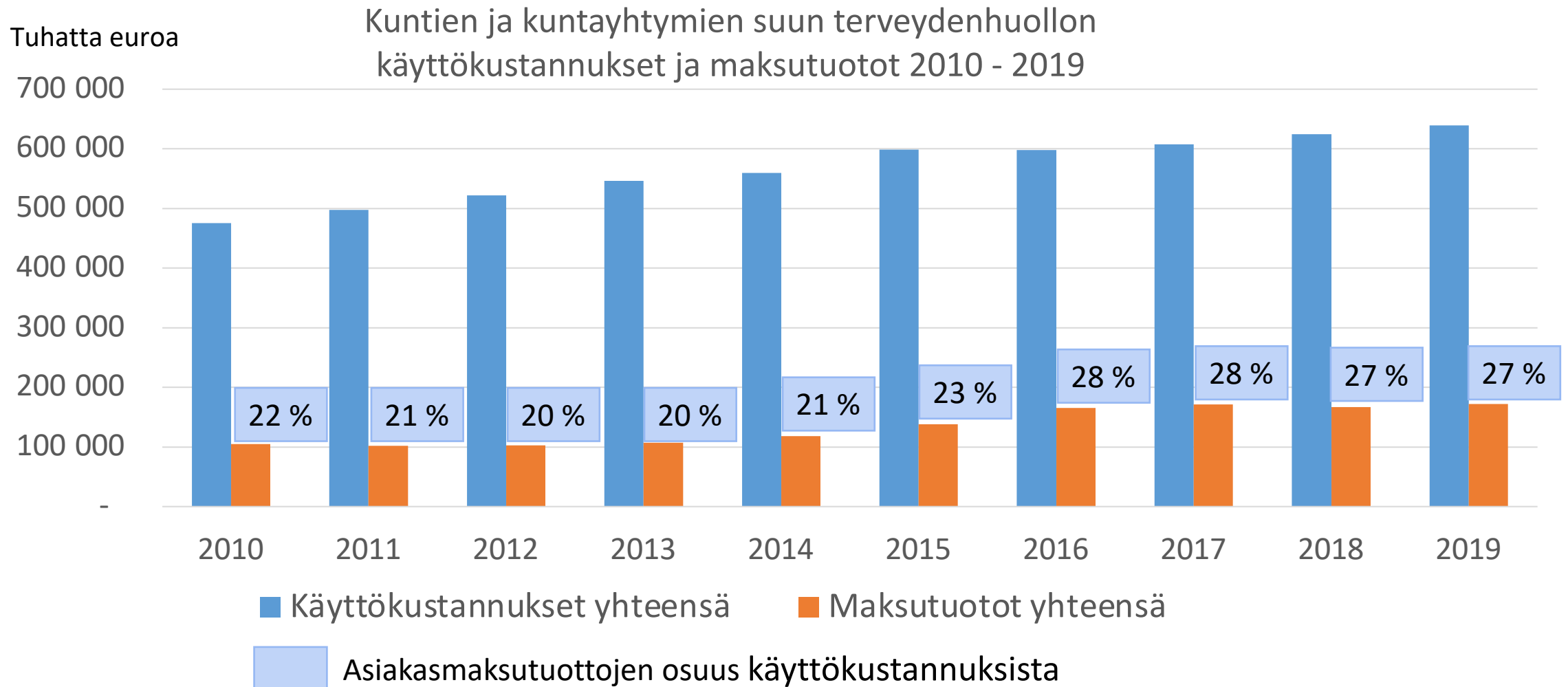
Osuus väestöstä %

Sote-nettokäyttökustannusten jakauma tehtävittäin 2022

Kuntien ja kuntayhtymien suun terveydenhuollon käyttökustannukset kasvoivat yhteensä 34 % ja asiakasmaksutuotot 64 % vuosina 2010–2019

Sosioekonominen eriarvoisuus on suurta suun terveydenhuollossa

- Työterveyshuoltoon ei yleensä kuulu suun terveydenhuollon palveluja.
- Kela-korvaukset kattavat vain noin 13 % yksityisen hammashoidon kuluista eivätkä lainkaan esim. proteettisia kuluja.
- Kotitalouksien maksuosuus on korkea myös julkisessa suun terveydenhuollossa.
  - 18 v täyttänyt asiakas maksaa noin 40 % kustannuksista itse, hammaslaboratoriokustannukset kokonaan
- Jonotusajat kiireettömään hoitoon ovat pitkiä
- THL:n vuonna 2020 tekemän kyselyn mukaan lähes yhdellä neljästä vastaajasta oli tyydyttämätöntä palvelutarvetta hammaslääkäripalveluista.

→ Sairain potilas on suun terveydenhuollossa usein verhon takana

Amnesty Internationalin Suomen osaston raportti 6/2023:

Poimintoja Amnestyn tekemistä haastatteluista:

Työttömiä tukevan järjestön edustaja: Hammaslääkärin vastaanottojen hinnat ovat usein liian kalliita ihmisille. Eräs työtön henkilö oli hiljattain kertonut joutuneensa vetämään oman hampaansa irti, koska hänellä ei ollut varaa mennä hammaslääkəriin.

Sosiaalipolitiikan professori Helsingin yliopistosta: Hammashoito on tutkimusten mukaan kaikista isoin yksittäinen terveyspalvelu, joka tuottaa eriarvoisuutta, koska suun terveyden ongelmat vaikuttavat muuhun terveyteen niin paljon. Jos se saataisiin kuntoon, sillä olisi heijastevaikutuksia muuhunkin.

Kuva: Suomen Hammaslääkäriliitto

2. HOITOTAKUU SUUN TERVEYDENHUOLLOSSA

Sosiaali- ja
terveysministeriö

Terveydenhuoltolaki

- Suun terveydenhuoltoon koskevat muutokset voimaan 1.9.2023 ja 1.11.2024
- Muutokset koskevat myös opiskeluterveydenhuoltoon ja vankiterveydenhuoltoon.
- Muutokset eivät koske erikoissairaanhoidon hoitoa.
- Muutokset koskevat erikoishammaslääkäritasoisia hoitoja perusterveydenhuollossa.

51 § Yhteyden saaminen perusterveydenhuollon yksikköön ja arvio hoidon tarpeesta

- Hyvinvointialueen on järjestettävä toimintansa siten, että potilas voi saada arkipäivisin virka-aikana saman päivän aikana
  - yhteyden terveystakeskukseen tai muuhun perusterveydenhuollon toimintayksikköön
  - yksilöllisen arvion tutkimustensa tai hoitonsa tarpeesta ja kiireellisyydestä sekä siitä, minkä terveydenhuollon ammattihenkilön tekemiä tutkimuksia tai antamaa hoitoa potilas tarvitsee.
- Suun terveydenhuollossa arvion voi tehdä laillistetun terveydenhuollon ammattihenkilön lisäksi myös nimikesuojattu terveydenhuollon ammattihenkilö.

51 b § Pääsy perusterveydenhuoltoon kuuluvaan suun terveydenhuoltoon

- Hammaslääketieteellisesti tarpeelliseksi todettu **tutkimus- tai hoitotapahtuma** on järjestettävä potilaan terveydentila ja sairauden ennakoitavissa oleva kehitys huomioon ottaen kohtuullisessa ajassa, kuitenkin **1.9.2023 alkaen neljän ja 1.11.2024 alkaen kolmen kuukauden kuluessa** siitä, kun 51 §:ssä tarkoitettu arvio on tehty.
- Jos potilas on **ohjattu muulle suun terveydenhuollon ammattihenkilölle** kuin hammaslääkärille, ja ammattihenkilö toteaa tarpeen hammaslääkärin tutkimukselle tai hoidolle, pääsy **hammaslääkärille on järjestettävä neljän viikon kuluessa palvelun tarpeen toteamisesta tai 1.9.2023 alkaen neljän ja 1.11.2024 alkaen kolmen kuukauden kuluessa** 51 §:ssä tarkoitetusta arviosta.

- Jos hammaslääkäri (*tai suuhygienisti*) toteaa tarpeen perusterveydenhuollossa toimivan erikoishammaslääkäriin tutkimukselle tai hoidolle, pääsy **erikoishammaslääkärille** on järjestettävä kohtuullisessa ajassa, kuitenkin **kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun hammaslääkäri (*tai suuhygienisti*) on todennut palvelun tarpeen.**
- **Hoitojakso tulee saattaa valmiiksi kohtuullisessa ajassa ilman tarpeetonta viivytystä hoitokäyntien välillä.** Hoitosuunnitelmaan tulee kirjata hammaslääketieteellinen perustelu hoidon jaksottamiselle.

- Kolmen (nyt neljän) kuukauden enimmäisaikaa **ei sovelleta tilanteessa, jossa potilaalle on määritelty yksilöllinen tutkimus- tai hoitoväli***. Tutkimus tai hoito tulee järjestää hoitosuunnitelmaan kirjatun tutkimus- tai hoitovälin mukaisesti, jollei 51 §:ssä tarkoitettussa arviossa tule esille seikkoja, joiden perusteella yksilöllisestä tutkimus- tai hoitovälistä tulee tai voidaan poiketa.
- Jos **neuvolapalveluihin tai koulu- ja opiskeluterveydenhuoltoon** kuuluvan suun määräämällisen terveystarkastuksen suorittaa **muu suun terveydenhuollon ammattihenkilö** kuin hammaslääkäri, ja ammattihenkilö toteaa tarpeen hammaslääkärin tutkimukselle tai hoidolle, **pääsy hammaslääkärille** on järjestettävä **neljän viikon kuluessa palvelun tarpeen toteamisesta**.

*Duodecimin Hyvä käytäntö -konsensussuositus suun tarkastus- ja tutkimusväleistä on valmisteilla ja lausuntokierroksella 20.11.–8.12.2023

54 § Hyvinvointialueen velvollisuus hankkia palveluja muualta

- Jos hyvinvointialue **ei voi itse tuottaa** tutkimuksia, hoitoa tai kuntoutusta säädetyissä **enimmäisajoissa**, sen **on järjestettävä** ne tuottamalla ne yhteistoiminnassa toisen hyvinvointialueen kanssa tai hankkimalla ne sopimukseen perustuen muilta palvelun tuottajilta. Palvelusetelin käytöstä säädetään sosiaali- ja terveydenhuollon palvelusetelistä annetussa laissa (569/2009).
- Edellä 51 §:ssä tarkoitetun arvion ja erikoissairaanhoidon **tarpeen arvioinnin yhteydessä on arvioitava, pystyykö** hyvinvointialue tuottamaan tutkimukset, hoidon ja kuntoutuksen enimmäisajoissa.

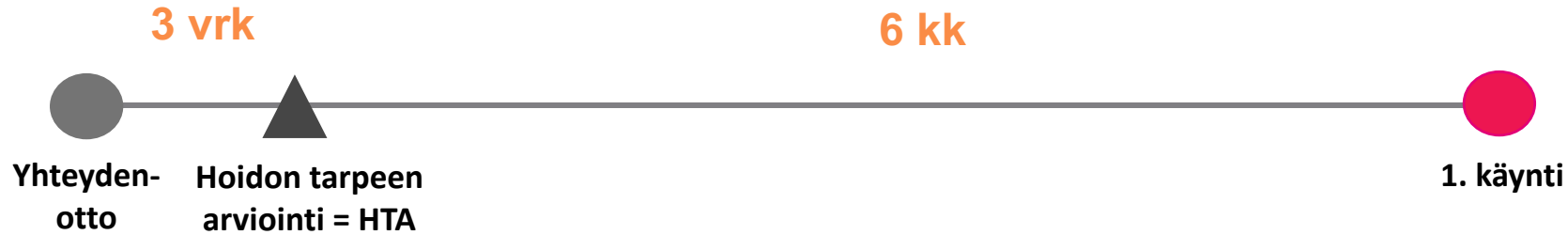

55 § Tietojen julkaiseminen

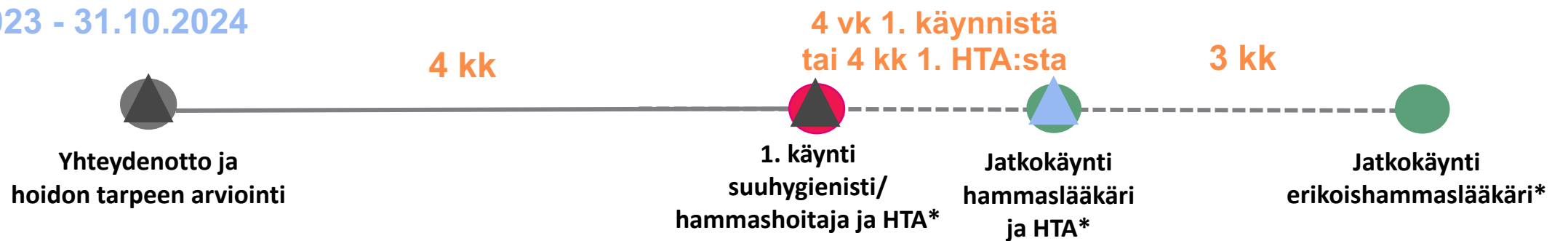
- **Hyvinvointialueen on julkaistava kuukausittain** yleisessä tietoverkossa edellistä kalenterikuukautta koskevat tunnusluvut siitä, **miten 51, 51 a ja 51 b §:ssä säädettyjen enimmäisaikojen noudattaminen toteutui** sekä neljän kuukauden välein siitä, miten 51 c, 52 ja 53 §:ssä säädettyjen enimmäisaikojen noudattaminen toteutui.
- **Terveyden ja hyvinvoinnin laitos tuottaa tunnusluvut** Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksesta annetun lain (668/2008) 5 ja 5 c §:n nojalla saamiensa tietojen perusteella. Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen on luovutettava julkaisua varten tarpeelliset tiedot hyvinvointialueelle.
- Hyvinvointialueen on **julkaistava tunnusluvut erikseen kustakin** sairaalasta, terveyskeskuksesta ja muusta terveydenhuollon **toimintayksiköstä**. Jos toimintayksikön alaisuudessa on terveysasema, hammashoitola tai muu vastaava **erillinen yksikkö**, tunnusluvut on julkaistava erikseen kustakin tällaisesta yksiköstä, **jos se on mahdollista**.

Hoitoonpääsyn enimmäisajat kiireettömässä suun terveydenhuollossa

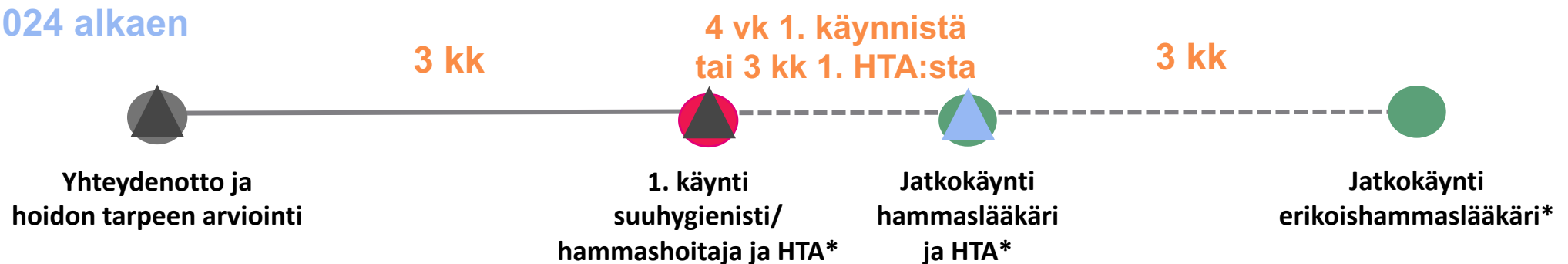
Aiemmin

1.9.2023 - 31.10.2024

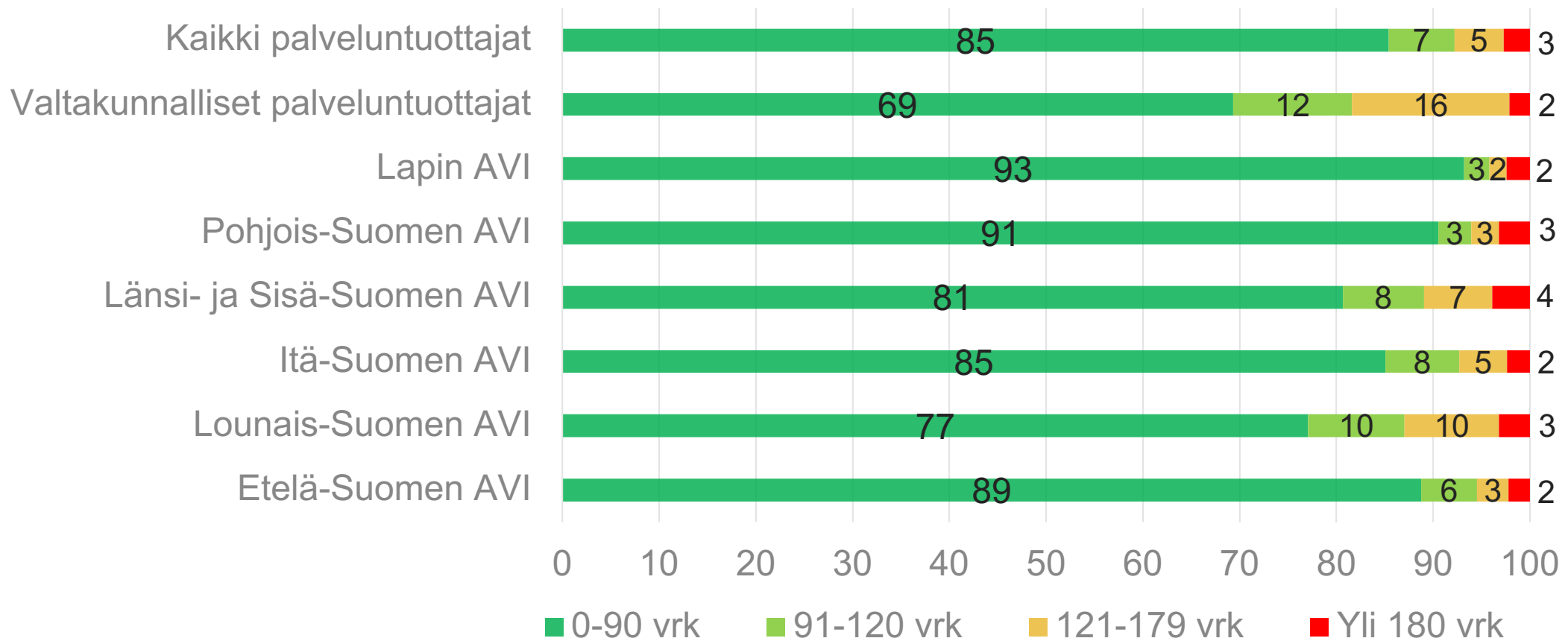
1.11.2024 alkaen

* Jos tarvitaan jatkokäynti

Hoitoon pääsy suun terveydenhuollossa, osuus käynneistä (%)

Lähde: [Avohilmo: Suun terveydenhuollon hoitopääsyt toteutumisen, 16.11.2023](#)

Kuvio: Merja Auero, STM

Kuva: Suomen Hammaslääkäriliitto

Kiitos!

Merja Auero
merja-liisa.auero@gov.fi

Sosiaali- ja
terveysministeriö